

მარინა გიორგობიანი, ალექსანდრე მინდორაშვილი, მარინე კალანდარიშვილი,
ქეთევან მინდორაშვილი

სოციალური დისტანცია მედიცინაში

თსუ ჰიგიენისა და სამედიცინო ეკოლოგიის დეპარტამენტი, საქართველოს პროფილაქტიკური მედიცინის მეცნიერებათა აკადემია, გ. რობაქიძის უნივერსიტეტი, კავკასიის უნივერსიტეტი
Doi: <https://doi.org/10.52340/jecm.2023.04.11>

MARINA GIORGOBIANI, ALEXANDER MINDORASHVILI, MARINE KALANDARISHVILI,
KETEVA MINDORASHVILI

SOCIAL DISTANCE IN MEDICINE

Tbilisi State Medical University Department of Hygiene and Medical Ecology, Academy of Sciences of Preventive Medicine of Georgia, University of G. Robakidze, Caucasus University

SUMMARY

The article presents the process of evolution of the term "social distance" in various fields of modern social science, including medicine. From the epidemiological point of view, the formula for determining the new effective rate of reproduction (R) is presented.

Keywords: Social distance, social distance scale, new effective indicator of reproduction

ტერმინი «სოციალური დისტანცია» შემოიღო ცნობილმა გერმანელმა ფილოსოფოსმა და სოციოლოგმა გეორგ ზიმელმა (1858-1918). სოციალური დისტანცია არის გარკვეული კონცეფცია, რომელიც ახასიათებს სოციალური ჯგუფებისა და ინდივიდების პოზიციას სოციალურ სივრცეში, მათ ურთიერთობას, ანუ მათი სიახლოვის ან დაშორების დონეს, ერთმანეთისგან გაუცხოებას, მათი ურთიერთკავშირების ხარისხს [3].

სოციალური დისტანციის მთავარი მნიშვნელობა მდგომარეობს მის კავშირში სოციალურ სტატუსთან: ნებისმიერი სუბიექტის სოციალური დისტანცია წარმოიქმნება როგორც აუცილებელი პირობა მისი სოციალური პოზიციის, სტატუსის შესანარჩუნებლად. სხვა საგნებისგან დისტანცირებით და ამ დისტანციის შენარჩუნებით, ის ადგენს და ინარჩუნებს თავის პოზიციას მათ მიმართ. ამასთანავე, როგორც ე. ბოგარდუსი აღნიშნავს წიგნში «სოციალური დისტანცია ქალაქში» მთელი თავისი არსებობის მანძილზე ეს სუბიექტი მთელი ძალით იბრძვის თავისი პოზიციის შესანარჩუნებლად, ასევე მის გასაუმჯობესებლად [4].

მიუხედავად იმისა, რომ ტერმინი «სოციალური დისტანცია» არ იყო შემოღებული 21-ე საუკუნემდე, სოციალური დისტანციის ზომები თარიღდება სულ მცირე ძვ.წ. V საუკუნით. ბიბლია შეიცავს ერთ-ერთ ყველაზე ადრეულ ცნობას ლევიტელთა წიგნში. 541-542 წლებში იუსტინიანეს ჭირის დროს იმპერატორმა ბიზანტიაში კარანტინი გაატარა.

თანამედროვეობაში სოციალური დისტანცირების ზომები წარმატებით განხორციელდა რამდენიმე ეპიდემიის დროს სენტ-ლუისში და ფილადელფიაში 2018 წელს. ამ დროს, ხელისუფლებამ დახურა სკოლები, აიკრძალა საზოგადოებრივი თავშეყრები და სხვა [3,4].

გასული საუკუნის 20-იან წლებში სოციალური დისტანციის გასაზომად (ეს არ არის ლენტი) ამერიკელმა სოციოლოგმა, ემორი ბოგარდუსმა (1882-1973) შეიმუშავა შკალა, რომელიც მოდიფიცირებულია კოტ პროდინგერის და სხვათა მიერ. შკალით შეიძლება გაიზომოს კონკრეტული სოციალური ჯგუფების სიახლოვის ხარისხი და ურთიერთობების შესწავლა. იგი ასევე გამოიყენება სხვა ჯგუფების სოციალური დისტანციის შესასწავლად (პროფესიული ნიშნის, განათლების დონის, შემოსავლის, რელიგიური კუთვნილების, ადამიანების მიმართ დამოკიდებულების და ნებისმიერი სხვა ჯგუფის მიმართ).

თითქმის ასი წლის განმავლობაში ფრაზა «სოციალური დისტანცია» იყო წმინდა სოციოლოგიური კონცეფცია. მაგრამ შემდგომში მე-20 საუკუნის დასაწყისში გრაიპის პანდემიამ შეცვალა ეს კონცეფცია განსხვავებული მნიშვნელობით და მყისიერად შევიდა მასობრივ გამოყენებაში მთელს მსოფლიოში. ზოგადად, პანდემია გახდა ერთ-ერთი უდიდესი ლინგვისტური მოვლენა, რომელმაც მოგვცა ახალი სიტყვები: დისტანცია, თვითიზოლაცია, მასშტაბირება, მანძილი და სხვა [5].

სოციალური დისტანცია დადგენილია ინსტიტუციურად, ის შეიძლება დარეგულირდეს კანონით, ჩვეულებებით, ტრადიციებით, გარკვეული სოციალური დამოკიდებულებით და სოციალური კონტროლის მრავალი სხვა საშუალებით. სოციალური დისტანციის დარღვევა შეიძლება იყოს სანქცირებული როგორც ფორმალური, ასევე არაფორმალური გზით.

ობიექტურად, სოციალური დისტანცია ასახავს რეალურ განსხვავებებს - ეკონომიკურ, პოლიტიკურ, ეთნიკურ, ეროვნულ და ბევრ სხვას - ჯგუფებს შორის, რომელთა წევრებადაც ინდივიდები თავს თვლიან. ამრიგად, სოციალური დისტანცია ემსახურება როგორც ერთგვარი «ჩარჩო», საზოგადოების სტრუქტურის საფუძველი, რის საფუძველზე ხდება სოციალური სტატუსების სისტემის მონესრიგება და სოციალური კიბეების ფორმირება.

2009 წელს WHO-მ სოციალური დისტანცია განსაზღვრა, როგორც «სხვებისგან დისტანციის დაცვა გაშლილი მკლავის სიგრძის ტოლი და ხალხის მასობრივი შეკრების მინიმუმამდე შემცირება». ამერიკის CDC განსაზღვრავს ამ კონცეფციას, როგორც «ადამიანთა შორის კონტაქტის სიხშირისა და სიახლოვის შემცირების მეთოდების ერთობლიობა, რომელიც მიზნად ისახავს ინფექციის გადაცემის რისკის შემცირებას» [3].

2020 წლის მარტში, COVID-19 პანდემიის დროს, აშშ-ს CDC-მ გადახედა აღნიშნულ ფორმულირებას და აღწერა სოციალური დისტანცია, როგორც «საზოგადოებრივი ადგილების, მასობრივი შეკრებების თავიდან აცილება, სხვა ადამიანებისგან 2 მ-ის დაშორების დაცვა». მსგავსი მანძილი რეკომენდებულია ყველა სამუშაო ადგილისთვის, როგორც ჰიგიენის ერთ-ერთი სტანდარტული ღონისძიება [4].

ეპიდემიოლოგიური თვალსაზრისით, სოციალური დისტანცირების მთავარი მიზანია რეპროდუქციის საბაზისო სიჩქარის შემცირება. R_0 , ე.ი. მეორადად ინფიცირებულთა საშუალო რაოდენობა, რომლებიც დაინფიცირდნენ ერთი პირველადი ინფიცირებული პირისგან პოპულაციაში, სადაც ყველა ადამიანი თანაბრად მგრძნობიარეა დაავადების მიმართ. სოციალური დისტანცირების ძირითად მოდელში [1], თუ f არის მოსახლეობის წილი, რომელიც ჩართულია სოციალურ დისტანციაში და a არის კოეფიციენტი, რომლითაც მცირდება ინტერპერსონალური კონტაქტების რაოდენობა სოციალურ დისტანციაში ჩართული პირისთვის, შემდეგ რეპროდუქციის ახალი ეფექტური მაჩვენებელი R განისაზღვრება ფორმულით:

$$R = [1 - (1 - a^2) f] R_0$$

მაგალითად, თუ მოსახლეობის 25% შეამცირებს სოციალურ კონტაქტებს ნორმალური დონის 50%-მდე, მაშინ ეფექტური რეპროდუქციის მაჩვენებელი იქნება ბაზისურის 81%. ასეთი შემცირება, ერთი შეხედვით, უმნიშვნელოა, მაგრამ მნიშვნელოვნად ანელებს ინფექციის ექსპონენციალურ გავრცელებას [4].

ცოდნა იმის შესახებ, რომ ინფექციური დაავადება გაჩნდა და ვრცელდება საზოგადოებაში, ხშირად იწვევს ადამიანებში ქცევის ცვლილებებს, მათ შორის გადაწყვეტილების მიღებას, თავი აარიდოს საზოგადოებრივ ადგილებს და მჭიდრო კონტაქტს სხვა ადამიანებთან. ასეთი ცვლილებები შეიძლება სასარგებლო იყოს ეპიდემიასთან საბრძოლველად, მაგრამ საზიანოა ეკონომიკისთვის. COVID-19-ის პანდემიამ აჩვენა, რომ სოციალური დისტანცირების ზომები უნდა განხორციელდეს დაუყოვნებლივ და მკაცრად აღსრულდეს, რომ ის ეფექტური იყოს [4].

დინამიურ სოციალურ სისტემებში სოციალური დისტანცია გახდა მოძრავი და ცვალებადი, კონკრეტული სიტუაციების მახასიათებლებისა და ურთიერთდამოკიდებული ადამიანების პიროვნული თვისებების მიხედვით [2].

ამრიგად, ტერმინმა «სოციალური დისტანცია» შეაღწია სოციალურ ფსიქოლოგიაში, აქტიურად გაიღვა ფესვები სოციალური გაცვლის და სიმბოლური ინტერაქციონიზმის თეორიაში. სოციალური დისტანციის კონცეფცია ჭეშმარიტად უნივერსალური ხდება თანამედროვე სოციოლოგიაში, რომელიც ასევე ფართოდ გამოიყენება სხვადასხვა დარგში, მათ შორის მედიცინაში, განსაკუთრებით ეპიდემიებისა და პანდემიების დროს.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. Niels G. Becker. Modeling to Inform Infectious Disease Control. Chapman & Hall; 2015; 208p.
2. https://dic.academic.ru/dic.nsf/dic_new_philosophy/1122/
3. [https://ru.wikipedia.org/wiki/ Социальная дистанция;](https://ru.wikipedia.org/wiki/Социальная_дистанция;)

4. [https://ru.wikipedia.org/wiki/ Социальное дистанцирование](https://ru.wikipedia.org/wiki/Социальное_дистанцирование);
5. <https://rg.ru/2020/11/20/kto-pridumal-termin-socialnaia-distanciia-i-chto-on-znachil.html>.

*МАРИНА ГИОРГОБИАНИ, АЛЕКСАНДР МИНДОРАШВИЛИ, МАРИНЕ КАЛАНДАРИШВИЛИ,
КЕТЕВАН МИНДОРАШВИЛИ*

СОЦИАЛЬНАЯ ДИСТАНЦИЯ В МЕДИЦИНЕ

ТГМУ Департамент гигиены и медицинской экологии, Академия наук профилактической
медицины Грузии, Университет Г. Робакидзе, Кавказский Университет

РЕЗЮМЕ

В статье представлен процесс эволюции термина «социальная дистанция» в различных областях современного обществознания, в том числе и в медицине. С эпидемиологической точки зрения представлена формула для определения нового эффективного показателя воспроизводства (R).

*მარინა გიორგობიანი, ალექსანდრე მინდორაშვილი, მარინე კალანდარიშვილი,
ქეთევან მინდორაშვილი*

სოციალური დისტანცია მედიცინაში

თსუ ჰიგიენისა და სამედიცინო ეკოლოგიის დეპარტამენტი, საქართველოს პროფილაქტიკური მედიცინის მეცნიერებათა აკადემია, გ. რობაქიძის უნივერსიტეტი, კავკასიის უნივერსიტეტი

რეზიუმე

სტატიაში წარმოდგენილია ტერმინ «სოციალური დისტანციის» ევოლუციის პროცესი თანამედროვე სოციალური მეცნიერების სხვადასხვა დარგებში, მედიცინის ჩათვლით. ეპიდემიოლოგიური თვალსაზრისით წარმოდგენილია რეპროდუქციის ახალი ეფექტური მაჩვენებლის (R) განსაზღვრის ფორმულა.

